



# Д О Б Р О Т О Љ У Б Љ Е

---



---

**Φιλοκαλία** (=Филокалия) → **φιλία** (=филия = љубав) + **κάλος** (=калос = добро, право, лепо)

---

**Добротољубље** = ризница духовног бдења и трезвљења, чувар чистоте ума, тајна школа умне молитве, књига образаца вежби и подвига, необманљиви вођа духовног сагледања, рај Светих Отаца, златна плетеница светих врлина, књига препуна Исусовог радовања и уживања, труба која нам поново дозива благодат - збирно речено: сам орган обожења благодаћу Духа Светог.

**Вера и молитва** = права вера и искрена **умноsrдачна молитва је истовремено делатност речју и мишљу, срцем и умом, душом и телом, вољом и снагом**, духовним сагледањем, прозрењем и вежбом, саможртвеним живљењем и подвизавањем, личним упражњавањем и делатном љубављу; она се испољава као Христољубље и Богољубље, и пројављује се као делатно Братољубље и Човекољубље, јер само живот и дело, у свеживотном и свеличном саборном јединству, чине пуноћу православног духовног Предања  
...увек су неразднојно спојени и сједињени **словесност делатна и дело словесно...**

**Истинска лепота** = највећа Лепота и највеће Добро јесте Љубљени Син Божији и Син Човечији, Богочовек Исус Христос - Он је крајња мета сваког Добротољубља.

По Светом Писму, свима нам је један посао/дело/служба: **живети, радити и служити Богу на славу, и себи и људима на спасење.**

---

## ПРЕПОДОБНИ АВА ИСАИЈА НИТРИЈСКИ (ОТШЕЛНИК) (???-370) Египат

Ἅγιος Ἰσαΐας ὁ Ἀναχωρητής (Aḡjos Isaías o Anakhoritis)

### IV - О ЧУВАЊУ УМА

1. Гнев против страсти јесте природна особина ума. Без гнева човек не може имати чистоту, то јест уколико се не разгневи на све оно што непријатељ сеје у њега. Дошавши до тог сазнања, Јов је изобличио своје непријатеље говорећи: „О нечасни и покварени, у којима нема никаквог добра и који не вредите ни колико пси што чувају стоку“ (Јов 30, 1). Онај ко хоће да доспе до природног гнева, одсеца све своје прохтеве, све док не доспе до природног стања ума.
2. Нека се не радује срце твоје када, противећи се непријатељу, увидиш да је ослабио и да бежи назад. Јер злоба нечистих духова остаје иза њих. Они заправо припремају још гори напад, али га задржавају иза града, наређујући да се не покреће. Ако им се ти успротивиш, побећиће у немоћи од лица твога. Ако ли се, пак, преузнесе срце твоје стога што си их одагнао, те напустиш град, једни ће навалити одостраг, а други спреда, тако да ће се твоја јадна душа наћи у средини, не налазећи уточишта. Град представља молитву, а отпор противречење непријатељу у Христу Исусу. Основа тога јесте гнев.
3. Стојмо, дакле, љубљени, са страхом Божијим, чувајући и држећи врлинско делање, не саплићући своју савест и пазећи на себе у страху Божијем, све док она не ослободи и нас и себе и док се између нас и ње не успостави јединство. Тада ће нам она постати чуварка која нам указује на све оно у чему грешимо. Ако ли је не послушамо, одступиће од нас, те ћемо пасти у руке непријатеља својих који нас више неће пустити. Владика наш Христос учио нас је говорећи: „Мири се са супарником својим брзо, док си на путу с њим“ (Матеј 5, 25). Кажу за савест да је супарник јер се противи човеку који хоће да поступи по својој телесној вољи. Ако ли је човек не послуша, она га предаје непријатељима његовим.
4. Када Бог види да му се ум човеков потчинио свом својом снагом и да ниоткуда нема помоћи осим од Њега, укрепљује га говорећи: Не бој се, чедо Моје Јакове, малобројни Израиљу. И опет: Не бој се, јер те избавих и назвах именом Мојим: Ти си Мој. И ако прођеш кроз воду, са тобом сам, и реке те неће покрити; и ако прођеш кроз огањ, нећеш се опржити и пламен те неће опалити. Јер Ја сам Господ Бог твој, Свети Израиљев, Који те спасава (Исаија 43, 8-14).
5. Ако ум послуша ове охрабрујуће речи, постаће неустрашив пред непријатељима и рећи ће: Ко је онај који ме напада? Нека стане против мене! Ко ће ми нанети зло? Гле, сви ћете ви као хаљина оветшати, и бићете као одећа коју мољац изједа (Исаија 50, 8).
6. Уколико је срце твоје по природи омрзло грех, победило је оне који рађају грех и одбранило се од њих. Постави пакао преда се и знај да је Помоћник твој стално уз тебе. Ничим га немој жалостити, него плачи пред лицем Његовим говорећи: 'Твоја је милост, Твоје је избављење, Господе. Немоћне су руке моје да бих побегао од непријатеља мојих без помоћи Твоје.' Пази и на срце своје и Он ће те сачувати од свакога зла.
7. Монах је дужан да затвори сва врата душе своје, то јест сва чула своја да преко њих не би пао у грех. Увидевши да нико и ништа над њим не господари, ум се припрема за бесмртност, сабирајући сва осећања своја у једно и чинећи од њих једно тело.
8. Ако ти се ум ослободи сваке наде на свет видљивог, значи да је у теби умро грех.
9. Ако се ум ослободи, уклоњена је преграда која је стајала између њега и Бога.

10. Када се ум ослободи свих непријатеља својих и успокоји се, наћи ће се у другом, новом веку, и размишљаће о новим и непропадљивим стварима. Дакле, „где је труп, онамо ће се и орлови сабрати“ (Лука 17, 37).

11. Демони се подмукло привремено повлаче, не би ли човек распустио своје срце мислећи да је већ спокојан, а затим нагло нападају на јадну душу и хватају је као каквог врапца. Ако је надвладају, понизиће је без милости сваким грехом, и то горим од оних на почетку, за чији се опроштај молила. Останимо, дакле, у страху Божијем и чувајмо срца, извршујући своје делање. Чувајмо врлине којима се одбија непријатељско зло.

12. Знајући колика је немилосрдност демона и сажаливши се на род људски, Учитељ наш Исус Христос најстроже нам је заповедио: Будите спремни свакога часа, јер не знате час у који ће доћи разбојник. Пазите да не дође и затекне вас на спавању (Матеј 24, 42-44). И опет: „Пазите на себе да срца ваша не отежају преједањем и пијанством и бригама овога живота, и да Дан онај не наиђе на вас изненада“ (Лука 21, 34). Стој, дакле, будно поред срца свог и пази на чула своја! Ако будеш мирно у уму задржао сећање на Бога, приметитићеш разбојнике који покушавају да ти га украду. Онај ко са тачношћу прати своје помисли, препознаће оне који намеравају да га упрљају: они смућују ум и чине га расејаним и немарним. Међутим, они који су познали демонско зло, остају спокојни у молитви Господу.

13. Човек не може служити Богу ако не омрзне сваку ствар овога света. А како се служи Богу? Тако што у уму своје немамо ништа страно док Му се молимо; што не осећамо никакву другу насладу док Га благосиљамо; нити зло док Му појемо; нити мржњу док Га изабиремо; нити рђаву завист која нас омета док Му се обраћамо и докле Га се сећамо. Јер све ове мрачне страсти јесу зид који ограђује јадну душу тако да она, са њима у себи, не може чедно да служи Богу. Оне су јој сметња на путу према Богу, која јој не дозвољава да Га сусретне, да Га тајно благослови и прослави у себи и да Му се помоли са сладошћу у срцу, како би је просветио. Због тога се ум увек помрачује и не може да напредује по Богу, избегавајући да се труди да пресеке све то са духовним знањем.

14. Уму који избави чула душе од телесних прохтева, који их управи бестрашћу и који душу одвоји од телесне воље, Бог шаље Своју помоћ. На тајни и непрестани вапај ума Бог одмах сатире бестидне страсти које нападају душу са намером да чула наведу на грех.

15. Молим те да не распустиш срце своје све док се налазиш у животу. Јер као што земљоделац не може да буде сигуран за своје плодове све док их не сакупи, будући да не зна шта се све може десити, тако ни човек не сме да остави срце своје без заштите све док дише. Пошто не зна која ће га страст напасти до последњег издисаја, човек не треба да распусти своје срце све до онога часа, већ да свагда вапије Богу да му помогне и да га помилује.

16. Ко не искуси помоћ за време рата, ни у мир не може поверовати.

17. Одвојивши се од левог пута, то јест од греховног живота, човек тачно схвата сва своја сагрешења пред Богом. Јер човек не види своје грехе док се не одвоји од њих горким растанком. Они који су доспели до овог ступња, ридају, моле се и стиде пред Богом, сећајући се пређашњег злог пријатељства са страстима. Стога се подвизавајмо, братијо, по моћи својој, и Бог ће сарађивати са нама по обиљу милости Своје! Ако већ не очувасмо у чистоти срца своја, као што учинише оци наши, постарајмо се барем да, улажући све своје снаге, очувамо тела своја без греха, као што Бог тражи. Верујмо да ће Он у време духовне глади које нас је затекло, и нама указати милост Своју, као и Светима Својим.

18. Онај ко је своје срце посветио истинском тражењу Бога у побожности, не може прихватити мисао да је угодни Богу. Јер докле год га савест кори за било шта што је против природе, он је туђ слободи. Где постоји онај који кори, има и онога који оптужује; а где постоји оптужба, нема слободе. Ако, дакле, видиш да приликом молитве у теби нема никаквога зла које би те оптуживало, значи да си слободан и да си, по вољи Божијој, ушао у Његов свети покој. Ако видиш да је добри плод ојачао у теби и да га више не гуши

непријатељски кукољ, ако су непријатељи одступили од тебе, и то не по својој подмуклој зависти, ако више не ратују са твојим чулима, ако је облак Божији осенио твој шатор, ако те сунце не жеже дању, ни месец ноћу (Псалам 121, 5-6), и ако је у теби све припремљено за шатор, за његово постављање и одржавање, онда си од Бога добио победу. У том случају и Он ће осенити шатор, јер је Његов. Док траје рат, човек је у страху и трепету: да ли ће данас победити или бити побеђен, и да ли ће сутра бити побеђиван или ће побеђивати. Борба му стеже срце. Бестрашће је, међутим, недоступно борби. Оно је примило награду и не мора више да брине за три раздељена дела човека, будући да су се они већ међусобно измирили уз помоћ Божију. Та три дела јесу душа, тело и дух. Када њих троје, дејством Духа Светога, постану једно, више се једно од другог не могу одвојити. Не мисли, дакле, да си умро за грех све док те, било на јави било у сну, притискују непријатељи твоји: јадни човек не може имати смелости све док се налази на попришту.

19. Ојачавши и припремивши се да следи за љубављу која гаси све телесне страсти, и њеном силом не дозволивши да ишта што је противприродно овлада срцем, ум се супротставља противприродноме све док га не одвоји од онога што је по природи.

20. Сваки дан испитуј себе, брате, и пред лицем Божијим истражуј срце своје, да би утврдио која се од страсти налази у њему. Затим је избаци из срца свога да те не сустигне рђава пресуда!

21. Пази, дакле, на срце своје, брате, и буди будан пред непријатељима својим. Јер они су препредени у злу своме. Буди уверен срцем својим у изреку: Човек не може да учини добро док чини зло. Стога нас је Спаситељ наш учио да бдимо, говорећи: „Уска су врата и тесан пут што воде у живот, и мало их је који га налазе“ (Матеј 7, 14).

22. Пази, дакле, на себе да те штогод од онога што води у пропаст не отргне од Бога љубави! Владај срцем својим и немој са унинијем да говориш: „Како да га сачувам кад сам грешан човек?“ Човека који остави грехе и обрати се Богу, покајање препорађа и свецело обнавља.

23. Божанствено Писмо и Старог и Новог Завета свагде говори о чувању срца. О томе најпре песмопојац Давид узвикује: „Синови човечији, докле ћете бити отежалих срца?“ (Псалам 4, 2). И опет: „Срца су њихова сујетна“ (Псалам 5, 9). А о онима који сујетно размишљају каже: „Рече у срцу своме: ’Бог је заборавио’“ (Псалам 9, 32). Има код њега и много другог сличног. Монах је дужан да разумева намеру Светог Писма, то јест коме и када се оно обраћа; да стално води подвижничку борбу; да се пажљиво чува непријатељских напада; да као крманаш на лађи савлађује валове, управљајући благодаћу као кормилом, не скрећући са пута и обраћајући пажњу само на себе. Он је дужан да у безмолвију, са нерасејаним помислима и нерадозналим умом, беседи са Богом.

24. Време од нас изискује молитву као што ветрови, буре и олујне непогоде изискују крманаша. Ми смо, наиме, пријемчиви за прилоге помисли, како врлинске, тако и рђаве. Господар над страстима, кажу, јесте побожна и богољубива помисао. Ми безмолвници треба да мислено и трезвоумно разликујемо и разлучујемо и врлине и пороке; да знамо коју врлину да негујемо у присуству браће и отаца, а коју да вршимо насамо; да знамо која је врлина прва, која друга, а која трећа; да знамо која је страст душевна, а која телесна, и која је врлина душевна, а која телесна; да знамо од које врлине може доћи гордост која задаје ударац нашем уму, а од које може да се јави таштина; да знамо од које може да нам се примакне гнев и од које може да настане стомакоугађање. Морамо чистити помисли и обарати сваку охолост која устаје против познања Божијега (сравнај 2. Коринћанима 10, 5).

25. Прва врлина је безбрижност, то јест умирање за сваког човека и сваку ствар у свету. Из ње се рађа чежња за Богом, која затим рађа природни гнев, који се супротставља сваком налету непријатеља. Тада страх Божији налази станиште у човеку, а кроз њега се пројављује љубав.

26. Прилог, то јест насртај помисли треба од срца одбити побожним противречењем у време молитве, како се не би испоставило како уснама разговарамо са Богом, а срцем размишљамо о ономе што је

неумесно. Јер Бог од безмолвника не прима мутну и немарну молитву. Свето Писмо нам свагде сведочи да треба чувати душевна чула. Монах који своју вољу потчини закону Божијем, и чији ум сагласно са њим почне да влада над својим поданицима, то јест над покретима душе, а посебно над гневом и жељом, послушницима словесности, остварује врлину и испуњује правду: жељу усмерава ка Богу и Његовој вољи, а гнев окреће против ђавола и греха. Шта се, дакле, од нас тражи: тајно делање.

27. Ако шта срамно буде посејано у срце твоје док седиш у келији, гледај да се успротивиш злу, како не би овладало тобом. Потруди се да се сетиш Бога, јер Он те посматра. Оно што размишљаш у срцу свом откривено је пред Њим. Реци души својој: 'Кад се плашиш од грешника сличних себи и желиш да они не виде грехе твоје, колико тек треба да се бојиш Бога, Који све види.' Овим саветом ће се твојој души открити страх Божији. Останеш ли уз њега, бићеш непокретан у односу на страсти, као што је написано: „Они који се уздају у Господа јесу као гора Сион; неће се довека поколебати онај ко обитава у Јерусалиму“ (Псалам 125, 1). У свему што чиниш имај пред очима Бога и знај да Он види сваку твоју помисао, па никада нећеш сагрешити. Њему слава у векове! Амин.

## V - ПОГЛАВЉА О ПОДВИЖНИШТВУ И БЕЗМОЛВИЈУ

1. Три врлине свагда чувају ум: његово природно стремљење, храброст и марљивост.

2. Ум се уверава да је достигао бесмртност када у себи угледа три врлине: расуђивање, које танано разликује једну страст од друге; предвиђање свега пре времена и неслагање ни са каквом туђом помишљу.

3. Постоје три врлине које увек пружају светлост уму: не познавати злобу ни једног човека, без смућења подносити све што се дешава и чинити добро онима који нам чине зло. Ове три врлине рађају друге три, које су још више од њих: љубав, кротост и мир.

4. Четири врлине чисте душу: ћутање, вршење заповести, самопритешњавање и смиреноумље.

5. Ава Исаија је рекао: „Ја на себе гледам као на коња луталицу који нема господара. Сваки ко га нађе, седа на њега и јаше га. Када га један пусти, узима га други и седа, те јаше.“

6. Чувај се да се не наслађујеш оним чиме си раније грешио, како се у теби не би обновили ранији греси. Заволи смирење које ће те покрити од грехова твојих. Своје срце дај на послушање својим оцима и благодат Божија ће се уселити у тебе. Немој бити мудар сам за себе, да не би упао у руке непријатеља својих. Научи свој језик да тражи опроштај и осениће те смирење. Седећи у келији, пази на три ствари: на рукодеље, богomisлије и молитву. Свакодневно мисли: 'Данас се ваља потрудити у овом свету, а сутра - не знам', па нећеш сагрешити пред Богом.

7. Избегавај стомакоугађање да се у теби не би обновили ранији греси. Немој бити малодушан ни у каквом труду, да се не би подвргнуо непријатељском нападу. принуђавај се на тајно поучавање и убзо ће те посетити покој Божији. Подстичи се да се дуго молиш са плачем, те ће те, може бити, помиловати Бог и са тебе свући старог, грехољубивог човека.

8. Труд, сиромаштво, странствовање, злопаћење и ћутање рађају смирење, које доноси опроштај свих грехова.

9. Ако те нападају блудне помисли, обремени се бдењем, гладовањем, жеђу и смиравај се пред свима. Ако телесна лепота или похота према жени почне да привлачи твоје срце, сети се смрада у гробу и успокојићеш се.

10. Брате, док се налазиш у овом животу немој давати покоја телу своме. Немој му веровати кад видиш да је спокојно од страсти. Јер демони се често таје привремено како би, кад човек занемари своје спасење, одједном напали на бедну душу и ухватили је као малу птицу. Уколико је победе, они је без милости смиравају сваким грехом. Стојмо у страху Божијем и чувајмо себе, продужавајући да вршимо своје дело и да чувамо све врлине које представљају препреку непријатељској злоби. Труд и напор у садашњем веку не само да нас чувају од злих дела, већ и венце припремају души пре исхода из тела. Постарајмо се и ми, који имамо печат светог Крштења, да одустанемо од својих грехова како бисмо имали смелост у дан Суда. Подвизавајмо се, љубљени, јер је време близу. Блажен је онај који се о томе стара дан и ноћ.

11. Ако приметиш да ти је срце расејано и да не знаш како да га исправиш, очигледно је да те неко твоје дело, хтео ти или не, навлачи на њега. Да Гедеон није наредио да се полупају жбанови, не би се угледала светлост свећа (Судијама 7, 19). Ни човек неће угледати светлост Божанства, уколико не презре тело своје.

12. Ако се у граду, који је окружен зидинама развалила само једна мала стена, непријатељи ће, уколико желе да уђу у град, сву своју пажњу усмерити баш на ту развалину. И премда стражари стоје код врата, не могу се одупрети непријатељима уколико се не поправи разваљено место. Исто тако, ни монах не може да се супротстави непријатељима својим уколико је њиме овладала било која страст. Он тада не може да достигне меру савршенства.

